

2008. gada 3. ceturkšņa publiskais pārskats

Bilances pārskats

uz 2008. gada 30.septembri

Pozīcijas nosaukums (tūkst.LVL)	Pārskata periodā	Pārskata periodā	Iepriekšējā pārskata gadā	Iepriekšējā pārskata gadā
	Grupa	Banka	Grupa	Banka
Kase un prasības uz pieprasījumu pret centrālajām bankām	209 674	209 674	354 356	354 356
Prasības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm	249 367	249 367	293 422	293 422
Tirdzniecības nolūkā turēti finanšu aktīvi	21 189	21 189	9 969	9 969
Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā	166 868	166 683	146 743	146 532
Pārdošanai pieejami finanšu aktīvi	-	-	3	3
Kredīti un debitoru parādi, neto	4 654 800	4 374 512	4 177 428	3 884 601
<i>Prasības pret kredītiestādēm</i>	18 036	18 034	35 868	35 207
<i>Aizdevumi klientiem</i>	4 687 192	4 395 912	4 171 375	3 876 038
<i>Uzkrājumi nedrošiem parādiem</i>	(50 428)	(39 434)	(29 815)	(26 644)
Līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi	-	-	-	-
Uzkrātie ienākumi un nākamo periodu izdevumi	41 624	20 065	34 019	16 484
Pamatlīdzekļi	36 993	19 158	35 217	16 202
Nemateriālie aktīvi	44	37	76	66
Ieguldījumi radniecīgo un asociēto uzņēmumu pamatkapitālā	-	6 114	-	6 114
Pārējie aktīvi	14 099	10 504	9 652	8 096
Kopā aktīvi	5 394 658	5 077 303	5 060 885	4 735 845
Saistības pret centrālajām bankām	-	-	-	-
Saistības pret centrālo valdību	14 759	14 759	-	-
Saistības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm	73 342	73 813	54 223	55 180
Tirdzniecības nolūkā turētas finanšu saistības	5 566	5 567	4 947	4 947
Noguldījumi	1 646 132	1 671 177	1 704 122	1 716 005
<i>t.s. pieprasījuma noguldījumi</i>	903 828	927 423	1 146 287	1 157 920
<i>t.s. termiņnoguldījumi</i>	742 304	743 754	557 835	558 085
Līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi	-	-	-	-
Amortizētajā iegādes vērtībā vērtētās finanšu saistības	2 958 107	2 638 440	2 637 950	2 331 256
<i>t.s. saistības pret kredītiestādēm</i>	2 958 107	2 638 440	2 637 950	2 331 256
<i>t.s. parāda vērtspapīri</i>	-	-	-	-
Uzkrātie izdevumi un nākamo periodu ienākumi	61 424	41 044	64 303	42 694
Uzkrājumi	1 886	1 708	1 610	1 610
Nodokļu saistības	1 569	516	1 500	516
Pakārtotās saistības	-	-	-	-
Pārējās saistības	51 680	51 680	78 511	78 511
Kopā saistības	4 814 465	4 498 704	4 547 166	4 230 719
Kapitāls un rezerves	580 193	578 599	513 719	505 126
Kopā kapitāls un rezerves un saistības	5 394 658	5 077 303	5 060 885	4 735 845
Ārpusbilances posteņi	713 968	579 383	761 975	636 408
Iespējamās saistības	102 783	102 824	93 672	93 672
Ārpusbilances saistības pret klientiem	611 185	476 559	668 303	542 736

Peļņas vai zaudējumu aprēķins

par deviņu mēnešu periodu, kas noslēdzās 2008. gada 30. septembrī

Pozīcijas nosaukums (tūkst.LVL)	Pārskata periodā	Pārskata periodā	Iepriekšējā pārskata gadā	Iepriekšējā pārskata gadā
	Grupa	Banka	Grupa	Banka
Procentu ienākumi	258 888	229 743	202 054	185 852
Procentu izdevumi	(143 175)	(130 204)	(95 669)	(93 178)
Dividenžu ienākumi	-	9 083	-	7 816
Komisijas naudas ienākumi	41 615	38 042	36 604	34 390
Komisijas naudas izdevumi	(10 905)	(10 424)	(9 914)	(9 603)
Neto peļņa/zaudējumi no tirdzniecības nolūkā turētajiem finanšu aktīviem un finanšu saistībām	(601)	(242)	681	675
Neto peļņa/zaudējumi no klasificētiem kā patiesajā vērtībā vērtētajiem finanšu aktīviem un finanšu saistībām ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā	5	(3)	(457)	(457)
Patiesās vērtības izmaiņas riska ierobežošanas uzskaitē	(1)	(1)	(12)	(12)
Ārvalstu valūtu tirdzniecības un pārvērtēšanas peļņa/zaudējumi	16 588	16 292	16 231	15 950
Pārējie ienākumi	4 690	4 957	3 254	3 043
Pārējie izdevumi	(9 008)	(7 919)	(7 720)	(6 708)
Administratīvie izdevumi	(51 397)	(48 320)	(43 288)	(40 824)
Nolietojums	(3 599)	(2 752)	(3 157)	(2 258)
Uzkrājumu nedrošiem parādiem veidošanas rezultāts	(24 756)	(14 757)	(11 201)	(8 216)
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	(11 870)	(10 022)	(12 237)	(10 620)
Pārskata perioda peļņa	66 474	73 473	75 169	75 850

Grupas un Bankas darbības rādītāji¹

Pozīcijas nosaukums	Pārskata periodā	Pārskata periodā	Iepriekšējā pārskata gadā	Iepriekšējā pārskata gadā
	Grupa	Banka	Grupa	Banka
Kapitāla atdeve (ROE) (%)	16.12	17.94	23.51	23.00
Aktīvu atdeve (ROA) (%)	1.70	2.01	2.23	2.27

¹ uz gada bāzes

Informācija par reitingu aģentūru piešķirtajiem reitingiem

Hansapank (Igaunija) novērtējums²

	Vietējā valūtā		Ārvalstu valūtās		Finansiālais stiprums
	Īstermiņa depozītiem	Ilgtermiņa depozītiem	Īstermiņa depozītiem	Ilgtermiņa depozītiem	
Moody's New York	P-1	Aa3 ³	P-1	A1	C ⁴

	Īstermiņa reitings	Ilgtermiņa emitenta maksātspējas reitings	Individuālais reitings	Atbalsta reitings
Fitch London	F1	A	C/D ⁵	1

² Hansapank (Igaunija) ir AS Hansabanka mātes uzņēmums

³ pazemināts 27.06.2008

⁴ pazemināts 27.06.2008

⁵ pazemināts 07.10.2008

Sīkāka informācija ir atrodama reitinga aģentūru mājas lapās: www.moody.com; www.fitchrating.com

Konsolidācijas grupas sastāvs

Nr. p.k.	Komersabiedrības nosaukums	Reģistrācijas numurs	Reģistrācijas vietas kods, reģistrācijas adrese	Komersabiedrības darbības veids ³	Daļa pamatkapitālā (%)	Balsstiesību daļa komersabiedrībā (%)	Pamatojums iekļaušanai grupā ⁴
1	AS Hansabanka	40003074764	Balasta dambis 1a, Rīga, LV-1048	BNK	100%	100%	MAS
2	SIA Hansa Līzings	40003240524	Kaļķu iela 26, Rīga, LV-1050	CFI	100%	100%	MS
3	SIA Baltijas Autolīzings	40003359984	Kaļķu iela 26, Rīga, LV-1050	CFI	100%	100%	MS
4	SIA Hansa Apdrošināšanas Brokeris	40003397986	Kaļķu iela 26, Rīga, LV-1050	CFI	100%	100%	MS
5	SIA Hansabankas Centrālā Ēka	40003552687	Balasta dambis 1a, Rīga, LV-1048	PUZ	100%	100%	MS
6	IPS Hansa Fondi	40003337582	Balasta dambis 1a, Rīga, LV-1048	CFI	100%	100%	MS
7	AS Hansa atklātais pensiju fonds	40003606528	Balasta dambis 1a, Rīga, LV-1048	PFO	100%	100%	MS

³ BNK- banka, APS- apdrošināšanas sabiedrība, ISA- ieguldījumu sabiedrība, PFO- pensiju fonds, CFI- cita finanšu iestāde, FPS- finanšu pārvaldītājsabiedrība, PUZ- palīguzņēmums

⁴ MS- meitas sabiedrība, KS- kopsabiedrība, MAS- mātes sabiedrība.

Informācija par bankas vadību

30.09.2008

Padomes sastāvs

Vārds, uzvārds

Erkki Raasuke
Kristina Siimar
Magnus Otto Carl Francke

Ieņemamais amats

Padomes priekšsēdētājs
Padomes priekšsēdētāja vietniece
Padomes loceklis

Valdes sastāvs

Vārds, uzvārds

Māris Avotiņš
Irina Pigozne
Ansis Grasmanis
Elmārs Prikšāns
Toms Siliņš
Oksana Sivokobijska
Dainis Bērziņš

Ieņemamais amats

Valdes priekšsēdētājs
Valdes priekšsēdētāja vietniece
Valdes loceklis
Valdes loceklis
Valdes loceklis
Valdes locekle
Valdes loceklis

Informācija par akcionāru sastāvu

30.09.2008

Galvenais akcionārs

Akciju skaits

Kopsumma LVL

Ieguldījumi pamatkapitālā, %

AS Hansapank

406 041 842

406 041 842

100%

Riska politika un pārvaldīšana

Grupa ievēro Hansabank Grupas riska politiku. Grupas riska politika izriet no pārliecības, ka organizācijas panākumi ir atkarīgi no risku efektīvas pārvaldīšanas, atbilstošas novērtēšanas un pastāvīgas uzraudzības. Riskam pakļautajiem aktīviem jābūt pietiekami diversificētiem un tirgus riskam - ierobežotam. Operacionālajiem riskiem jābūt minimāliem. Gan metodiskās, gan ikdienas riska pārvaldīšanas pamatā ir neatkarības princips, kam jāgarantē optimāls risku un ieņēmumu līdzsvars.

Risku pārvaldīšanu ievērojami ietekmēja jaunās Bāzele II prasības par minimālā kapitāla prasībām bankām, kas stājās spēkā 2007. gadā. Ieviestas vairākas jaunas riska pārvaldības metodes, kas ļauj daudz precīzāk un savlaicīgāk noteikt kredītriska apmēru. Ar to palīdzību Hansabank Grupa var aprēķināt lielākās daļas klientu kredītpieteikumu un esošo kredītligumu risku.

Pieaugošais mūsu darbības apjoms visas Baltijas mērogā un nepārtrauktā tehnoloģiju attīstība liek risku pārvaldībai pastāvīgi koriģēt tās metodoloģijas un līdzekļus, kas tiek izmantoti risku ierobežošanai. Augošie kredītu apmēri prasa precīzāku novērtēšanu, lai labāk atklātu un apzinātu tās tendences, kurām varētu būt negatīva ietekme uz aktīvu kvalitāti.

Nepārtrauktā attīstība un tas, ka arvien vairāk tiek izmantoti pašapkalpošanās kanāli, liek mums lielāku uzmanību pievērst mūsu tehnoloģiju stabilitātei un drošībai.

Hansabank Grupa ievēro šādus riska politikas vispārīgos principus:

- uzņemties riskus tikai pazīstamās jomās. Ikvienam darbiniekam jāpazīst attiecīgais aizņēmējs un pilnībā jāizprot katra konkrētā darījuma saturs, lai spētu noteikt ar to saistītos riskus;
- izvairīties no pārāk lieliem darījumu riskiem;
- izvairīties no riska uzņemšanās saistībā ar tādiem darījumiem, kas pakļauti ievērojamiem juridiskiem riskiem vai neskaidrai atbildībai;
- jomās, kam raksturīga nepietiekama kontroles vide, jāveic proaktīvi pasākumi, lai mazinātu pārmērīgus zaudējumus, ko varētu radīt procesu, sistēmu un personāla riski;
- mums uzticētajai klientu informācijai piemērot augstākos konfidencialitātes standartus;
- izvairīties no darījumiem, kas varētu kaitēt Grupas reputācijai;
- finanšu aspekts – risks vienmēr izvērtējams attiecībā pret paredzamo atdevi;
- zaudējumu paredzēšana – Hansabank Grupai jāievēro proaktīva pieeja risku pārvaldīšanai;
- sadarbība ar klientu – darbiniekiem jābūt gataviem kopā ar klientu noteikt un novērtēt riskus, lai rastu gan klientam, gan Grupai pieņemamu risinājumu;
- atbildība – ikviens darbinieks ir personiski atbildīgs par produktu riska profila kvalitāti vai aizņēmēju;
- droša risku kontrole – risku pārvaldīšanas pamatprincipi ir dubultais pilnvarojums un funkciju nodalījums.

Hansabank Grupas risku pārvaldīšanas vispārīgie principi nav mainījušies, un galvenais mērķis joprojām ir novērst lielus zaudējumus, kas varētu apdraudēt Grupas kapitālu un rezerves. Visu risku uzņemšanās un pārvaldīšanas pamatā ir apzināta rīcība. Hansabankas valde ir atbildīga par risku politiku ieviešanu biznesa struktūrvienībās un par jebkādu Hansabank Grupas neto aktīvu vērtības samazināšanos. Valde kopā ar Grupas Risku vadības daļu nosaka risku pārvaldīšanas standartus visas Grupas mērogā un maksimālās pieļaujamā riska robežas.

Galvenie Grupas Risku vadības nodaļas pienākumi ir šādi:

- Hansabank Grupas risku novērtēšanas standartu izstrāde un ziņojumu sagatavošana par riskiem izplatīšanai visā organizācijā un iesniegšanai valdei un padomei;
- Pieļaujamā riska līmeņa un risku profila uzraudzība Hansabank Grupā;
- Riska politikas ieviešana;
- Tādu risku mazināšana (apdrošināšana, komercdarbības turpināšanas plānošana, IT risku pārvaldīšana), kuriem var būt katastrofālas sekas (ārkārtīgi lieli zaudējumi, zema varbūtība);
- Risku pārvaldīšanas un kontroles vides uzraudzība.

Par vispārējo risku pārvaldīšanas funkciju Grupā ir atbildīgs Riska vadības daļas vadītājs. Riska vadības daļas vadītājs ir atbildīgs par kopējo principu un metožu ieviešanu dažādu risku noteikšanai, novērtēšanai un pārvaldīšanai, kā arī attiecīgo ziņojumu sagatavošanai. Visā organizācijā ikvienai riska funkcijai ir atsevišķi to pārvaldītāji, kuri ir neatkarīgi no biznesa struktūrvienībām.

Hansabank Grupā visi lēmumi tiek pieņemti centralizēti, un ievērojamo risku gadījumā lēmumu pieņemšanā tiek ievērots konsensa princips. Lēmumus par riskiem, ko uzņemas dažādas zemāka līmeņa struktūrvienības, atbilstoši to pilnvarām pieņem vietējās riska komitejās. Šajās komitejās ietilpst attiecīgo vietējo struktūrvienību augstākās vadības un riska pārvaldīšanas darba grupas pārstāvji. Nenožīmīgu risku gadījumā tiek piemērotas individuālas kompetences, kas parasti nozīmē to, ka par katru šādu risku tiek pieņemti atsevišķi lēmumi.

Kreditrisks

Kreditrisks ir potenciālie zaudējumi, kas Hansabank Grupai rodas, ja aizņēmējs nespēj pildīt savas līgumā paredzētās saistības. Kreditrisks veido lielāko daļu no visiem Hansabank Grupas riskiem, un tas piemīt gandrīz visiem tādiem parastajiem kredīta produktiem kā aizdevumi, līzings, kredītkartes, garantijas un atvasinātie līgumi.

Kreditriskā pārvaldīšanas principi

Kreditriskā pārvaldīšana tiek veikta, pamatojoties uz Swedbank Grupas kredītpolitiku, kas nosaka vienotus kredīta piešķiršanas standartus visiem Hansabank Grupas uzņēmumiem. Šī politika nosaka šādus principus:

- kredīts parasti jāatmaksā no pamatdarbības naudas plūsmas,
- starp risku un atdevi, kas saistīta ar katru atsevišķo klientu ir jābūt līdzsvaram;
- ievērojama apjoma kredītu gadījumā lēmumu pieņēmējiem jābūt skaidrai izpratnei par klienta kredībspēju un kredīta mērķi;
- mūsu klientiem jābūt labai kredītvēsturei.

Kreditriskā pārvaldīšanas pamatā ir adekvāts aizņēmēja kredībspējas novērtējums. Potenciālajām līgumslēdzējām pusēm pirms jebkāda būtiska ar kredītu saistīta lēmuma pieņemšanas obligāti jāsaņem riska reitings. Riska reitingu nosaka, izmantojot riska novērtēšanas sistēmu, kas atbilst attiecīgās līgumslēdzējas puses vai darījuma lielumam un sarežģītībai. Aizņēmēja novērtējums ir nozīmīgs ieguldījums klientu attiecību pārvaldībā – jo lielāks ar klientu saistītais risks, jo vairāk uzmanības tiek pievērsts tā kredībspējai. Pēc aizdevuma piešķiršanas Hansabank Grupa pastāvīgi uzrauga klienta kredībspēju un ķīlas patieso vērtību. Izsniegto kredītu riska reitingi jāatjauno pietiekami bieži, vismaz reizi gadā. Hansabank Grupai būs vieglāk rast pieņemamu risinājumu attiecībā uz nedrošiem kredītiem, ja iespējamā problēma tiks apzināta pēc iespējas agrāk.

Iekšējie riska reitingi ir svarīgs instruments kreditriskā uzraudzībā un kontrolē. Ņemot vērā to, cik svarīgi ir nodrošināt, lai iekšējo risku novērtējums būtu atbilstošs un precīzi tiktu atspoguļota katra kredīta kvalitāte, par kreditriskā novērtēšanas metožu izstrādi, veikto novērtējumu tālāko pārbaudi, kredītiem kuri ir zem būtiskuma līmeņa, un individuālo reitingu noteikšanu kredītiem, kuri ir virs nozīmīguma līmeņa, atbildīga ir neatkarīga kreditriskā nodaļa.

Lai gūtu priekšstatu par riskiem portfeļa līmenī, Hansabank Grupas riska pārvaldīšanas speciālisti vienu reizi gadā veic jutīguma analīzes testu, kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta dažādu iespējamu, bet mazticamu notikumu ietekmei uz bankas kapitāla pietiekamības līmeni. Šādi notikumi, citu notikumu vidū, ietver iespējamību, ka makroekonomiskās vides ietekmes vai nozares izmaiņu rezultātā palielinās saistību neizpildes procents vai lielākie aizņēmēji nepilda savas saistības.

Individuālo risku novērtēšanas nolūkā Hansabank Grupas kredītportfelis ir sadalīts piecās kategorijās, kurās attiecīgais risks tiek novērtēts, izmantojot atbilstošu riska reitinga sistēmu. Segmentācijas pamatā galvenokārt ir klientu juridiskais statuss un lielums. Pašvaldībām un valstij izsniegtajiem kredītiem Hansabankā piemēro vienkāršotu pieeju, riskus novērtējot vai nu pēc ārējās kredītreitinga aģentūras veiktiem risku novērtējumiem vai visam portfelim kopumā.

Hansabankas kredītportfelis sadalīts kategorijās, ņemot vērā šādus kritērijus:

- banku institūcijas tiek identificētas pēc līgumslēdzējas puses veida, proti, tās ir bankas vai finanšu institūcijas, kam attiecīgā valsts institūcija piešķirusi kredīšanas licenci;
- korporatīvie klienti ir uzņēmumi, kuru kopējie no Hansabank Grupas saņemtie kredīti pārsniedz 0,8 miljonus eiro;
- korporatīvie klienti – mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) -ir uzņēmumi, kuru kopējie no Hansabank Grupas saņemtie kredīti ir robežās no 0,2 līdz 0,8 miljoniem eiro;
- mazie klienti - MVU - ir uzņēmumi, kuru kopējie no Hansabank Grupas saņemtie kredīti nepārsniedz 0,2 miljonus eiro;
- privātpersonām izsniegtie kredīti tiek identificēti pēc kredītlīguma slēdzēja, kas ir privātpersona, un tālāk klasificēti atbilstoši produktu grupām (piemēram, hipotekārie kredīti, noma, atjaunojamās pamatsummas kredīti un citi kredīti).

Šo kategoriju kredīti, kā likums, saņem saistību nepildīšanas varbūtības (Probability of Default) (SNV) reitinga aplēsi 12 mēnešu periodam. Saistību nepildīšanas varbūtības aplēse atspoguļo varbūtību, ka līgumslēdzēja puse ekonomisku apstākļu dēļ nebūs spējīga atmaksāt savu parādu vai, ka jebkādas būtiskas kredīsummas atmaksā tiks kavēta ilgāk par 90 dienām. Visi kredīti, izņemot bankām izsniegtos kredītus, saņem saistību nepildīšanas zaudējumu (Loss Given Default) (SNZ) aplēsi, kas norāda zaudējumu apmēru, pieņemot, ka attiecīgās saistības nav izpildītas. Mazie kredīti (mazie uzņēmumi un privātpersonas) saņem kredīta konversijas faktora (Credit Conversion Factor) (KP) aplēsi, kas norāda saistību neizpildes brīdī neizmantotās kredīta summas daļu.

SNV, SNZ un KP aplēses ir galvenie riska rādītāji, kas tiek izmantoti, lai noteiktu paredzamos un neparedzamos zaudējumus Hansabank Grupas portfeli. Šie riska rādītāji līdz ar citām metodēm izmantojami arī lēmumu pieņemšanā saistībā ar riska/atdeves rādītājiem, problemātisko kredītu noteikšanā, iespējamo, kredītu zaudējumiem izveidojamo uzkrājumu apmēra noteikšanā un periodiskā kreditriskā uzraudzībā.

Finanšu riski

Finanšu riski ir riski, kas norāda, ka Bankas bilances vai ārpusbilances pozīcijas ir pakļautas tādu tirgus faktoru kā procentu likmju, valūtas kursu, vērtspapīru un preču cenu izmaiņām. Likviditātes risks arī tiek uzskatīts par finanšu risku, ja Banka nav spējīga pildīt savas īstermiņa saistības, neradot ievērojamas izmaksas.

Finanšu risku pārvaldība Hansabank Grupas ietvaros balstās uz šādiem diviem pamatprincipiem: kopīga risku uzņemšanās un Valdes un Padomes ieviestie risku pārvaldīšanas principi, par ko pienācīgi informēti visi darbinieki un kas ir vienādi visām Hansabank Grupas sabiedrībām.

Grupas politika nosaka, ka mūsu risku portfeliem ir zems riska profils, visas pozīcijas ir ierobežotas un caurskatāmas. Visas finanšu risku komponentes tiek regulētas un novērtētas, attiecīgās regulēšanas un novērtēšanas metodes ir pamatotas ar pilnīgām instrukcijām. Finanšu riski, kurus Hansabank Grupa ir uzņēmusies, vienmēr tiek novērtēti attiecībā pret paredzamo aktīvu atdevi.

Neatkarīgu kontroli pār finanšu riskiem nodrošina atsevišķa organizācijas struktūrvienība, kas pakļauta tieši Valdei un ir pilnīgi neatkarīga no citām struktūrvienībām, kas saistītas ar lēmumu pieņemšanu attiecībā uz finanšu risku uzņemšanu.

Aktīvu – saistību pārvaldīšana

Aktīvu – saistību pārvaldes komiteja (ASPK) ir atbildīga par Hansabank Grupas riska profila un aktīvu – saistību struktūras noteikšanu Swedbank Grupas Finanšu komitejas un Bankas Padomes noteiktajās riska robežās. Aktīvu – saistību pārvaldīšana ir centralizēta, bet meitas bankām ir zināma neatkarība Hansabank Grupas ASPK vai Hansabank Grupas Finanšu komitejas noteiktajās robežās. Komiteja nosaka limitus riskam pakļautās vērtības (Value-at-Risk) (VaR), likviditātes, aktīvu – saistību struktūras, kapitalizācijas, pašu kapitāla riska, ārvalstu valūtas maiņas un procentu likmju pozīcijai.

Aktīvu un pasīvu pārvaldes daļa (Treasury) īsteno ikdienas aktīvu – saistību pārvaldīšanu, pārvaldot likviditātes, procentu likmju, termiņu nesakritības, kapitalizācijas un tirdzniecības pozīcijas. Grupas Tirgus riska daļa neatkarīgi uzrauga Grupas aktīvu – saistību riskus un attiecīgās pozīcijas. Finanšu komiteja nosaka limitus finanšu institūcijām, sadala riska limitus starp struktūrvienībām ASPK noteiktajās robežās un apstiprina tirgus riska metodoloģijas un noteikumus. Komiteja nosaka arī individuālos limitus produktiem, kuriem raksturīgs tirgus risks.

Likviditātes risks

Likviditātes risks rodas, kad Banka nevar izpildīt savas saistības noteiktajā termiņā, jo tā nespēj realizēt savus aktīvus vai saņemt nepieciešamo finansējumu. Likviditātes risks rodas arī tādā gadījumā, ja Banka nespēj likvidēt savas tirgus pozīcijas, ievērojami nepazeminot tirgus cenas.

Bankas likviditātes risku pārvalda Aktīvu un pasīvu pārvaldes daļa (Treasury department) atbilstoši noteiktajiem limitiem un saskaņā ar tādām pieņemtām politikām kā Hansabankas Likviditātes pārvaldīšanas politika (Hansabank's Liquidity Management Policy). Likviditātes pārvaldīšanas politika ietver arī Bankas ārkārtas rīcības plānu vadītājiem un atbildīgajām amatpersonām, tajā paredzēti piesardzības pasākumi, kas jāīsteno likviditātes krīzes gadījumā. Hansabank likviditātes stratēģija paredz atbalstu visām tās meitas sabiedrībām likviditātes un kapitāla pārvaldīšanas jomā.

Banka nodrošina, ka jebkurā brīdī pieejamo likvīdo aktīvu summa nav mazāka par 25% no tādām īstermiņa saistībām kā noguldījumi uz pieprasījumu, diennakts noguldījumi un neizmantotie overdrafti. Likvīdie aktīvi ietver naudu, noguldījumus Centrālajā bankā, kā arī augsta reitinga un likvīdus parāda vērtspapīrus ar mainīgu procentu likmi un īstermiņa vietējās valdības obligācijās. Banka arī nodrošina, ka tā vienmēr izpilda regulējošo institūciju noteiktās likviditātes prasības attiecībā uz tās spēju apmierināt saistības uz pieprasījumu un saistības, kuru atlikušais termiņš nepārsniedz 30 dienas.

Bez klientu noguldījumiem Grupas finansējuma avoti ietver arī dažādus naudas un kapitāla tirgus instrumentus. Īstermiņa finanšu instrumenti ietver kontu negatīvos atlikumus (overdraftus), kredītlīnijas, starpbanku aizņēmumus ar termiņu no vienas diennakts līdz trim mēnešiem, vērtspapīru atpakaļpirkuma (repo) līgumus, iespēju likvidēt vērtspapīru īstermiņa pozīcijas un klientu noguldījumus, kas vienmēr bijis ļoti stabils finansējuma avots. Vidēja termiņa finanšu instrumenti ietver galvenokārt banku aizņēmumus ar termiņu, kas nepārsniedz 5 gadus. Ilgtermiņa finansējumu veido banku aizņēmumi ar termiņu, kas pārsniedz 5 gadus, obligācijas un pašu kapitāls.

Valūtas risks

Valūtas risks rodas no nelabvēlīgām izmaiņām ārvalstu valūtas kursos attiecībā pret Latvijas latu (LVL).

Hansabankas Finanšu tirgus daļa pārvalda valūtas risku, ņemot vērā šādus ierobežojumus:

- katrai atsevišķai ārvalstu valūtai tiek noteikts maksimālais atklātās valūtas pozīcijas limits, kas nepārsniedz 10% no Grupas pašu kapitāla
- atklāto ārvalstu valūtas garo pozīciju kopsumma nedrīkst pārsniegt 44 milj. LVL, īso pozīciju kopsumma nedrīkst pārsniegt 25 milj. LVL;
- atklāto ārvalstu valūtu pozīciju VaR limits ir 200,000 EUR.

Procentu likmju risks

Hansabank Grupas Aktīvu un pasīvu pārvaldes daļa pārvalda procentu likmju risku, ņemot vērā šādus ierobežojumus:

- Ierobežojums attiecībā uz jutīgumu pret procentu likmju izmaiņām: ja visās procentu liknēs paralēlas novirzes pārsniedz 100 bāzes punktus, Hansabank Grupas aktīvu vērtības samazinājums nedrīkst pārsniegt 21,5 milj. eiro (ieskaitot atsevišķus ierobežojumus 5 milj. EUR apmērā attiecībā uz aktīviem, kas tiek novērtēti, pamatojoties uz to tirgus vērtību).
- Bez tam procentu likmju riska pārvaldībā tiek izmantota arī procentu ieņēmumu jutīguma analīze.

Tirgus risks

Banku tirgus riskiem pakļauj pozīcijas, kas atrodas dažādu tirgus faktoru (procentu likmju, ārvalstu valūtu kursu, finanšu instrumentu un attiecīgo vērtspapīru cenu) ietekmē. Atbildība par šīm pozīcijām gulstas uz struktūrvienībām, kurām ir tiesības uzņemt tirgus riskus. Visām pozīcijām jābūt attiecīgi apstiprinātām atbilstoši noteiktajiem risku limitiem. Visus riska limitus un riskam pakļautos aktīvus novērtē un attiecīgo informāciju sniedz neatkarīga Tirgus riska vadības daļa.

Tirgus riska pārvaldīšanā tiek ievērotas šādas vadlīnijas:

- tirgus riska vadības pamatā ir visas Hansabank Grupas līmenī noteiktā politika,
- riska novērtējuma modeļi tiek izstrādāti un atjaunoti centralizēti,
- tirgus riska limitu noteikšanā tiek ievērots lejupejošais princips (top-to-bottom principle) un Hansabank Grupas līmenī noteiktie riska koncentrācijas limiti. Šie limiti tiek noteikti pēc dubultā pilnvarojuma principa;
- Hansabank Grupā tirgus riska pārvaldīšana tiek veikta centralizēti, proti, visas biznesa struktūrvienības risku pozīcijām izmanto kopīgu IT platformu – tas ļauj nodrošināt lejupejošu risku uzraudzību.

Iespējamo zaudējumu novērtēšanā tiek izmantota riskam pakļautās vērtības (Value at Risk) metode, kas atspoguļo maksimālo iespējamo zaudējumu no konkrēta portfeļa vienas dienas laikā, pamatojoties uz 99% varbūtību. Analīzes pamatā ir attiecīgā instrumenta vēsturiskās viena gada nesvērtās vērtības svārstības (volatility). Opciju portfeļus ierobežo kopējais portfelim noteiktais atvērtais delta limits (total portfolio open-delta limit) un atsevišķo emitentu limiti. Arī nelineārā riska limiti tiek noteikti un tas tiek novērtēts katru dienu, veicot stresa testēšanu.

Riska pārvaldīšanas un novērtēšanas modeļi tiek regulāri novērtēti, izmantojot atpakaļejošus testus, salīdzinot ikdienas pozīciju peļņu vai zaudējumus ar tās pašas dienas attiecīgās pozīcijas iespējamā riska novērtējumu. Tirgus riska nodaļa regulāri pārskata Hansabank Grupas izmantotos novērtējuma modeļus. Tā analizē arī jaunus modeļus, kas varētu uzlabot esošo risku novērtēšanas procesu. Tirgus riska nodaļa sadarbojas ar biznesa struktūrvienībām jaunu produktu izstrādē, kas ļauj klientiem ierobežot savus tirgus riskus vai pārveidot šos riskus pieņemamā formā.

Hansabank Grupa izmanto riskam pakļautās vērtības (VaR) aprēķina metodoloģiju, kas atbilst Swedbank AB metodoloģijai. VaR modeļi iekļauti visi finanšu instrumenti, kas pakļauti procentu likmju riskam vai valūtas riskam, visi šie riski tiek aplēsti katru dienu un šo aplēšu rezultāti paziņoti visām tām Hansabank Grupas struktūrvienībām, kas uzņēmušās attiecīgos riskus. Riski, kas saistīti ar akciju pirkšanu un pārdošanu, tiek novērtēti iekšējā riska aplēses modeļa ietvaros, izmantojot bāzes finanšu instrumentu vērtības vēsturisko svārstīgumu, neaplūkojot nekādas korelācijas ar dažādām pozīcijām.

Operacionālais risks

Riska pārvaldības principi

Pamatojoties uz operacionālā riska pārvaldības principiem, Hansabank Grupa cenšas saglabāt zemāko iespējamo riska līmeni, vienlaikus tiecoties nepārsniegt pieņemamu izmaksu līmeni. Hansabank Grupa neuzņemsies nekādus nepārvaldāmus vai neierobežotus riskus, pat ja šādā gadījumā varētu palielināt ieņēmumus.

Darījumu veikšanai darbinieku amata aprakstos vai atsevišķā rīkojumā noteikti īpaši limiti un nosacījumi. Lai mazinātu riskus, kas izriet no cilvēku kļūdainas vai krāpnieciskas darbības, Hansabank Grupa piemēro dubultā pilnvarojuma principu, saskaņā ar kuru visus darījumus vai darbības apstiprina vismaz divi darbinieki.

Banka uzskata, ka efektīvas operacionālo risku pārvaldīšanas pamatā ir ikviena darbinieka izpratnes paaugstināšana par šiem riskiem. Galvenie nosacījumi, kā izvairīties no ikdienas zaudējumiem, ir atbildības par risku pārvaldīšanu nodošana biznesa struktūrvienībām, katra darbinieka izpratnes par riskiem paaugstināšana un stingras kontroles vides izveide. Kopš 1999. gada beigām operacionālā riska attēlošanai un pārvaldīšanai Hansabanka ir izmantojusi starptautiski atzītu metodi – kontroļu pašnovērtējuma sistēmu (Control Self Assessment (CSA)). Saskaņā ar šo CSA metodi riski tiek identificēti un pārvaldīti biznesa struktūrvienībās – tur, kur tie faktiski rodas. Atbilstoši CSA par risku apzināšanu, novērtēšanu un uzraudzību ir atbildīgas attiecīgās biznesa struktūrvienības, kamēr riska pārvaldības un iekšējās revīzijas speciālisti šīm biznesa struktūrvienībām sniedz konsultācijas un nepieciešamo palīdzību, kā arī apkopo rezultātus. Šī metode samazina ārējās kontroles īpatsvaru un risku novērtēšanas procesā iesaista Hansabank Grupas darbiniekus, tādējādi nodrošinot labāku pamatu risku izpratnei. Lai novērstu riskus, papildus pašnovērtēšanas funkcijai ir izveidota arī kredītkontroles funkcija.

Grupā ieviesta krīzes vadības sistēma, kas palīdz samazināt zaudējumus no notikumiem, kuru iestāšanās varbūtība ir maza, bet kuru iestāšanās gadījumā iespējama spēcīga nelabvēlīga ietekme. Attiecībā uz notikumiem, kas saistīti ar IT vai fizisko drošību, Hansabanka ir izstrādājusi ārkārtas darbības scenārijus un konkrētus rīcības plānus. 2006. gadā tika pieņemti darbā speciāli darbinieki, kas risinās jautājumus, kas saistīti ar uzņēmējdarbības nepārtrauktības nodrošināšanu, kā arī veikta ārkārtas darbības plānu testēšana.

Bāzele II

Operacionālā riska pārvaldīšanā Hansabank Grupa nolēmusi piemērot standartizētās pieejas līmeni saskaņā ar Bāzele II kapitāla pietiekamības noteikumiem. Hansabank Grupa jau iepriekš ir ieviesusi lielāko daļu prasīto metožu, piemēram, zaudējumu datu bāzi, riska pašnovērtējumu un biznesa plānus ārkārtas situācijām. Tika aprakstīts un ieviests arī modelis mūsu biznesa darbības attēlošanai, sadalot to 8 biznesa jomās saskaņā ar Bāzeles sistēmu. Pamatojoties uz šo modeli, tiek aprēķinātas kapitāla izmaksas.

Riska profils

Tā kā arvien vairāk procesu tiek automatizēti un arvien vairāk tiek izmantoti arī elektroniskie kanāli, Bankas vispārējais riska profils arvien vairāk kļūst IT-centriska. Vietējā riska pārvaldības funkcija, kas aptver arī operacionālos riskus, tiek nepārtraukti attīstīta.

Lai finansētu zaudējumus, kas radušies operacionālo risku īstenošanās rezultātā, Hansabank Grupa ir rezervējusi summu, kas aprēķināta saskaņā ar iepriekšējā sadaļā aprakstīto modeli (Bāzele II), kā kapitāla rezervi. Attiecībā uz tā saucamo pārpalikuma risku (remnant risk), kam iestājoties, var rasties ievērojami zaudējumi, bet ko nav iespējams iekšēji diversificēt vai kura iekšēja diversifikācija nav ekonomiski izdevīga, Hansabank Grupa izmanto risku apdrošināšanu.